

5. — Dicite, sodes, quænam fuerit præcipua finalis causa, ob quam Redemptor noster Passionis tormenta in suo corpore admisit? Num forte ut genus humanum redimeret, vel ut angelorum ruinas restauraret? Vel ut Luciferi, profigaret tyrannidem, qua se in falsis idolis adorari faciebat? Vel denique ut omnes populos ad sui induceret notitiam, eosque novæ legi Evangelicæ subjiceret? Nequaquam, inquit D. Chrysologus, sed¹: « Hæc prima causa est Dominicæ Passionis, quia sciri voluit, quantum amaret hominem Deus. » In vita S. Catharinæ Senensis legitur, ipsam dicere solitam fuisse, quod sicut Filius Dei nos sine mensura amavit, ita quoque dolores Passionis ipsius sine ulla mensura aut modo fuerint. Eadem S. virgo D. Petro Mediolanensi Carthusiano dixisse legitur, meliorem de Passione Christi institui non posse meditationem, quam si quis serio se ad amorem reflexerit, cum quo Christus pro nobis est passus. Id quod ipsem Salvator eamdem virginem docuerat. Cum enim ipsa die quodam Sponsum suum more sibi consueto amabiliter interrogasset, quamobrem sibi post mortem latus suum aperiri, tantamque sanguinis copiam effundere voluerit? Christus eidem respondit: Multas quidem hujus fuisse rationes, hanc vero esse præcipiam, ut per lateris aperturam secretum cordis sui homini manifestaretur, indeque edisceret, amorem suum erga homines majorem esse illo, quem fornicatus demonstrabat; siquidem, pœna, quam deforis sustinebat, finita sit, amor vero quo hominem dilit, sit infinitus. S. Apostolus dicebat²: Adimpleo ea quæ desunt passionum Christi in corpore meo. Quæ porro propositio difficultate non caret. Quid enim passioni Christi deesse poterat, de qua Psalmista ait³: Copiosa apud eum redemptio? Sed respondeatur, adeo vehementer fuisse Christi amorem et desiderium patiendi pro homine, etiam post mortem, ut cum illud adimplere non posset, eo quod humanitatem suam impassibilem ad dextram Patris sui collocarat, modum tamen excogitarit patiendi continuo ad finem usque sacerdorum in membris suis, id est, ferventioribus fidelibus. Ac proinde S. Paulus de se gloriabatur, dicens⁴: Ego stigmata Domini mei Iesu Christi in corpore meo porto.

6. — Opus quidem creationis nostræ magnum erga nos Dei amorem ostendit; siquidem per illud nobis tam excellens et eximium esse dedit, cuiusmodi est, ad similitudinem ejus formatum esse⁵: Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram. Pro hoc autem beneficio reciprocum a nobis amorem nostrum depositum, dicente S. Augustino⁶: « Facta est anima ad imaginem et similitudinem Dei, ut factorem suum pro imagine cognoscamus. — ² COLOSS., I, 24. — ³ PS. CXIX, 7. — ⁴ GAL., VI, 17. — ⁵ GEN., I. — ⁶ S. AUGUST., de Spir. et anim., c. 39.

« scat et pro similitudine diligit. » Cui conforme est, quod S. Ambrosius in hæc verba scribit¹: « Ut tanto ardenter amaret conditorem, quanto mirabilius se ab eo conditam intelligeret. » At vero si ob beneficium creationis Deum adeo amare tenebamur, quid de beneficio Redemptionis dicemus, que multo pluris ipsi constituit? Quantopere illum propter hoc amare obligabimus? Audiamus Eusebium Emissenum dicentem²: « Maximum quidem circa hominem divini amoris insigne est, quod inter ipsa mundi principia, imaginem ac similitudinem Dei sui servus accepit; sed pene amplius est, quod nunc personam et formam servi Deus auctor assumpsit. » Enim vero quoniam fine Deus infinitæ majestatis in formam servi se vestiverit, imo latronis sibi famam assumpserit: « Cum initius deputatus est; » paulo ante diximus, quia³ si cognovissent eum, nunquam Dominum gloriarum crucifixissent. Subdit vero idem Emissenus ex S. Augustino de diligendo Deo, ut videtur⁴: « Magnum quidem mihi est de Deo, quod esse me sentio opus suum; sed multo plus est, quod transisse ipsum video in pretium meum, quandoquidem tam pretioso munere ipsa redemptio agitur, ut homo Deum valere videatur. » At vero dices: numquid Deus pluribus aliis modis facilioribus nostras poterat reparare ruinas, absque eo quod Filium suum in cruce agi permitteret? Dicit enim Doctor Angelicus⁵: « Deus per suam omnipotentem virtutem poterat multis aliis modis humanam naturam reparare. » Respondeo, verum quidem hoc esse, attamen per illos modos amoris sui immensitatem nequaquam ita perspicue demonstrasse, quemadmodum illam in passione sua emicare fecit.

7. — Ingeniosa pariter et devota, nostroquo proposito opportuna est sequens doctissimi Salmeronis ponderatio, dicentis: « Ad exaggerandum amorem quem erga aliquem gerimus, consuevimus dicere: Darem libram sanguinis mei pro vita ejus. » Quid igitur dicemus, aut quem conceptum de infinita Christi charitate faciemus, qui totum sanguinem suum pro nostra redemptio fudit? Hic amor a sanctis viris serio meditatus, eosdem in divino amore et in compassione erga Redemptorem ardenter semper accendebat. Unde S. Bernardus inquit⁶: « Super omnia reddit te amabilem mihi, bone Jesu, calix quem bibisti, opus nostræ redemptio. » Cui consonat sequens S. Augustini meditatio, dicentis⁷: « Magna et multa, immo certe innumerabilia sunt, quæ mihi, Domine Deus contulisti beneficia, pro quibus mihi diligendus et semper es laudandus. Unum autem est, quod me plus omnibus accedit, urget, movet et promovet

¹ S. AMBR., I. I de anim. dign. — ² EUS. EMIS., h. 6 de Parasc. — ³ I COR., II, 8. — ⁴ EMIS., ex S. Ang., de diligendo Deo. — ⁵ S. THO., in Cor. — ⁶ S. BERN., s. 20 in Cant. — ⁷ S. AUG., I. Medit.

« ad te diligendum super omnia, amara mors quam sustinuisti, opus nostræ Redemptio. Hoc solum, vel hoc omnino totam vitam nostram totum laborem nostrum totum obsequium nostrum, amorem denique nostrum facile sibi vendicat. Totum hoc est, quod devotionem nostram, et excitat melius, et querit suavius, et auget amplius. Multum quidem in hoc opere laboravit auctor mundi, nec in omni fabrica mundi tantam fabricationem sustinuit. De mundo enim, et de his quæ in mundo sunt, dixit, et facta sunt; at vero pro reparatione generis humani, magnos et multos, et diuturnos labores, et dolores sustinuit. » Quanto igitur profundius mentem nostram in contemplationem Passionis defigemus, tanto magis divini amoris flamma in cordibus nostris accendet. Duo illi in Emmaus abeuntes Discipuli inter se dicebant¹: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis? At vero quoniam modo ignis ille in ipsorum pectoribus accensus fuerat? Loquebantur ad invicem de his omnibus quæ acciderant, id est, commemorabant passionem Christi. quam ante biduum in monte Calvariae Christus sustinuerat. S. Bonaventura ait²: « Quanto ferventius diliges eum, tanto magis sue compatrios passionis: et quanto plus ei compatiens, tanto plus erga eum tuus accendet affectus. » Enim vero omnes quotquot Christo in cruce pendenti compassi fuerunt, egregiam ab ipso acceperunt remunerationem. Etenim S. Joannes Evangelista sanctissimam Virginem matris loco sibi datam accepit. Tres Marie primæ fuerunt, quæ resurrectionis suæ immenso gaudio fuere perfusæ. Bonus Iatrus Paradisum præmii loco accepit. Longinus, qui respiciens dixit: Vere Filius Dei erat iste, lumen oculorum, et quod plus est, fidei lumen, mercedis loco habuit. Hi qui reverebantur, percutientes pectora sua, domi, veræ compunctionis facti sunt participes. Quidnam Prophetam evangelicum dicere voluisse existimas, quando in persona Dei ait³: Expandi manus meas tota die ad populum? Audiamus S. Hieronymum, dicentem⁴: « Possumus expansas manus in largitate donantis accipere, quod nihil eis petentibus denegarit: significabant enim manus expansæ Patientis clementiam, suos filios in sinum recipere gestientis. » Bollandus de venerabili Hieronymo Æmiliano, religionis de Somachis fundatore, eximiæ sanctitatis et perfectionis viro, ita scribit⁵: Illud identidem usurpabat, ut charitatis, fervore, divinique amoris æstu exundante, ad sanctissimum Crucifixum convolare, ejusque pedes ante complexus, enixe deprecaretur, ut quando se ipsum Eterno Patri pro totius mundi salute effuso sanguine immaculatum hostiam in ara crucis litasset, sibi etiam misero peccatoritam pretiosi sanguinis sacrificium salutare

¹ LUC., XXIV, 32. — ² S. BON., Stim. amor., c. 4. — ³ ISA., LXII, 2. — ⁴ S. HIERON., ib. — ⁵ BOLLAND., 8 fev,

esse præciperet; hæc ipsa verba sœpe ingeminans: Dulcissime Iesu, non sis mihi Judex, sed Salvator, In Prato florido de viro quadam devoto refertur, quod quia in honorem quinque vulnerum quotidie magna cum devotione spiritus, quinque Pater et Ave recitabat, eidem die quadam Redemptor noster apparet, per unumquodque vulnus adeo immensam suavitatem et gaudium communicari, ut deinceps omnia mundi gaudia fastidiverit, nec in ulla alia re consolationem senserit, quam in Passionis Dominicæ meditatione.

DISCURSUS XX.

REDEMPTIONIS NOSTRÆ PRETÍUM PONDERATUR, QUOD QUI LIBET SIBI VELUT PROPRIUM VENDICARE DEBET, UT TANTO MAJORIS ANIMAM SUAM ESTIMARE VALEAT.

IDEA SERMONIS. — 1. Convenientius fuit hominem per mortem Christi liberari, quam per solam Dei voluntatem. Ruminando Passionem Christi, retrahimus a peccando et cognoscimus pretiositatem animæ nostræ, intuentes hoc Passionis speculum. — 2. Consideratis debitum nostrorum peccatorum cognoscere licet immensitatem pretii quo redempti sumus. — 3. Expenditur quo pretio redempti sumus. — 4. Quicquid Christus pasus fuit pro omnibus, paratus fuit pati unoquoque in individuo. — 5. Expenditur quid et quantum, nos debeamus Christo quia seipsum dede rit pro nobis.

Empti estis pretio magno. I Cor., vi, 20.

1. — S. Thomas Doctor Angelicus in tertia parte Summae, articulum quendam habet, in quo querit: an redemptionis generis humani modus fuerit convenientior morte Christi? ubi hanc statuit conclusionem: « Convenientius fuit hominem liberari per Passionem Christi, cum majora et potiora bona per eam consecuti fuerimus, quam per Dei voluntatem. » Adducitque auctoritatem S. Augustini, in libro xiii de Trinitate dicentis: « Sannæ nostræ miseriæ convenientior modus alias non fuit quam per Christi Passionem. » Ibi demque enumeratis variis bonis, quæ ab hac viva et divina sanguinis Redemptoris scaturigine diminant, inter alia quoque tangit, quod sequitur: « Per hoc est homini inducta major necessitas se a peccando conservandi immunem, qui se sanguine Christi redemptum cogitat peccato, secundum illud (I. Cor., cap. vi): Empti estis pretio magno glorificate: et portate Deum in corpore vestro. » Idem Angelicus Doctor alibi, de Verbo pro nostra redempzione incarnato disserens, idem quoque adducit motivum dum ait: « Instruimur, quanta sit dignitas humanæ naturæ, ne eam inquinemus peccando. Unde S. Augustinus dicit in libro de vera Religione: Demonstravit nobis

¹ S. THOM., 3 p. — ² Id., ib.

« Deus, quam excelsum locum inter creaturas habeat humana natura, in hoc quod homini bus in vero homine apparuit. Et Leo Papa dicit in sermone de Nativitate: Agnosce, o Christiane, dignitatem tuam, et divinæ consors factus naturæ, noli in veterem vilitatem degeneri conversatione redire. » S. Laurentius Justinianus in libro de triumphali Christi agone, de hoc Passionis mysterio diffuse disserens, in ejusdem libri proæmio expresse dicit¹: « Poterat omnipotens Majestas aliter quam se exinanendo, perditum reparare hominem: sed ut sciret quantum deliquerat, quantum diligenter, quantique se aestimare debet, id agere voluit. Sciret quoque, quid Deo deberet, qui pro peccatore, pro perduto, pro ingrato, tantis se dignatus est exponere passionibus. » Enim vero si clare et perspicue videre volumus, quanti is, qui spiritum ponderator est², hominem, ejusque animam aestimarit, et quo in pretio illam habuerit, huic sufficiet in pondere sanctuarii trutinare verba illa, quæ in hymno Festi Corporis Christi, a Doctore Angelico composito, a sancta Matre Ecclesia canuntur, videlicet: Se nascens dedit solum, convescens in edulium, se moriens in pretium, se regnans dat in præmium. Observandum quoque, quod ut quis inexhaustum thesaurum pro nostra redemptione adhibitum digne ponderare possit, necessum sit, omnia penosissimæ Passionis Christi tormenta serio ruminare, et seriatim ac diligenter meditari, prout in hoc tomo facturi sumus: « Vide jam quid de Deo tuo sentias, » dicebat in sermone quodam S. Bernardus³: « Vide quantum de Deo præsumas. Vide quibus brachiis vicariae charitatis redamandus et amplectendus sit, qui tanti te aestimavit, imo qui tanta fecit. » Quando quis, quenam sit faciei suæ constitutio, vult cognoscere, speculum inspiciat; hoc enim sine ulla adulazione et mendacio ei veridice insinuabit, qualis sit. Eodem modo si infinitum hujus thesauri animæ (quem oculo videre non possumus, eo quod in agro hujus corporis lateat absconditus, habemus enim thesaurum istum in vasis fictilibus) pretium intelligere volumus, hoc amaræ Passionis speculum intueamur. Siquidem Drogo Hostiensis Passionem Domini sub speculi metaphora indigit, inquiens⁴: « Fecisti mihi de corpore tuo speculum animæ meæ Idem Drogo paulo ante in persona Christi dixerat: « O vos omnes qui transitis per viam, attendite, et vidite, si est dolor similis, sicut dolor meus. Attende dolorem meum, ut in dolore meo videatis dolorum vestrum: dolor meus imago doloris vestri est. Quod attenditis in corpore meo, attendite et vos. Si similis dolor non est in corde vestro,

¹ S. LAUR. JUSTIN., *de Triumph. Christi agone, in prologo.* — ² PROV., XVI, 2. — ³ S. BERN., ser. 2 in *Dom. I post Epiph.* — ⁴ I COR., IV, 7. — ⁵ DROG. HOST., *de Sacram. Dom. Pass.*

transitis a vobis ad me. Transite a me in vos, et videte, si similis dolor in vobis sit, sicut dolor meus. « Nolite flere super me, sed super vos ipsus flete, filix Jerusalem; nam ille dolor quem transitis et non attenditis, magis est flendus, quam dolor meus. Propter scelus enim vestrum percussus sum. »

2. — Si scire cupiamus, quantum liberatori nostro constiterit nostra redemptio, quam creditibus nostris satisfaciendo perficit, considerandum erit debitum, quo nos ipsos obstrinxeramus. Similiter si devenire cupimus in perfectam lytri pro nostra redemptione soluti notitiam, examinandum nobis erit, quam fuerit immensus per peccatum contractum debitum. Peccator enim præfiguratur per illum, de quo apud S. Matthæum dicitur¹: Oblatus est ei unus, qui debebat ei decem millia talenta. Tale est uniuscunq[ue] peccati mortalis debitum, quod penes divinam justitiam hominem infinita alicuius summæ debitorem efficit. Hocque debitum per Christi mortem persolutum fuit, dicente ipsum Patre Æterno²: Propter scelus populi mei percussi eum. Unde merito S. Augustinus nos monet, dicens³: « Agnosce, o homo, quantum valeas et quantum debeas; et dum tantam redemptionis tuae perspicies dignitatem, ipse tibi indicito peccandi pudorem. Id quod in alio quodam sermone magna cum sollicitudine repetit, dum ait⁴: « Agnoscat homo, quantum ab illo expectet Deus; et quem tanta dignatione habuit charum, quam vellet esse in conservatione pretiosum. Agnoscat homo quantum valeat et quantum debeat, et dum pretium suum cogitat, vilis sibi esse desinat. Profecto si quis ad curandum infirmum quendam, pro remedii inæstimabilis valoris comparaudis, integrum spenderet auri millionem, facile utique foret inde comprehendere morbi enormitatem, et periculum. Et ideo S. Bernardus ait⁵: « Ex consideratione remedi, periculi mei aestimo quantitatem. Nesciebam, sanus mihi videbar et ecce mititur Virginis Filius, Filius Dei Altissimi, et jubetur occidi, ut vulneribus meis præfioso sanguinis illius balsamo medeatetur. »

3. — *Pretio magno.* Ut primitivæ Ecclesiæ fides dignum sibi de infinito, quo redempti fuerant, pretio formarent conceptum, S. Petrus sequentia verba anxie impræmtere contendit⁶: Scientes, quod non corruptibilibus auro, et argento redempti estis, sed pretioso sanguine Agni immaculati Christi, et incontaminati. S. Bernardus merita operationum Christi æqua lance ponderans, ita scribit⁷: « Nota cum quanto pretio es redempta, o anima,

« quia cum sanguine et vita Christi; ad denotandum pretiositatem animæ, quia unus passus perdis, et unicus ictus oculi Christi, et unicus actus Jesu, et una gutta sanguinis Christi, erat sufficiens pro redemptione decem millium mundorum. » Id quod Doctor Angelicus his verbis confirmat⁸: « Me immundum munda tuo sanguine, cuius una stilla saluum facere totum mundum quit ab omni scelere. » Unde Prophetæ Evangelicus de homine redempto inquit⁹: Suscepit de manu Domini duplia. Quæ verba Ferrerius ad præsens propositum hoc modo explicat: « Quod afflictionibus Christi Filii sui, fratris nostri, non ad æquale modo, verum plus quam debitum esset, sibi satisfecisset etc. Cum hæc audis, Christi Passionis meritum, et gratiam, quæ hominem dignatus est, cogita. » Chaldaeus legit: Suscepit multiplicia, et grandia, sive multa, et magna. At vero parum nimis Prophetæ Evangelicus dicit, quia cum unica duntaxat sanguinis stilla ad mille mundos redimendos sufficiat, animam uniuscunq[ue] nostrum per integros sanguinis torrentes redimere voluit. Quam veritatem, scilicet quod una sanguinis Christi stilla non modo sufficiens pro generis humani redemptione, sed et superabundans fuerit pretium, Clemens VI, in extravag. Unigenitus, de penitentiis, et remissionibus, velut ex Cathedra Petri pronunciavit. Unde S. Augustinus nos exhortatur, inquiens¹⁰: « Internis luminibus inspice vulna Pendentis, cicatrices Resurgentis, sanguinem Morientis, pretium Credentis, commercium Redimentis. Hæc quanti valeant, cogitate. Hæc in statera charitatis appendite. » Enimvero ex quo unica tantum spina punctura ad integrum mundum redendum abunde sufficeret, æqua rationis trutina ponderate innumeros alios dolores, et tormenta quæ pro animarum nostrarum pretio optime censebat esse adhibita: « Hæc igitur in statera charitatis appendite. » S. Anselmus meditatur, inquiens¹¹: « Ab imo pedis usque ad summum verticis totum in aquas Passionis te demersisti, ut me totum de illis extraheres. Et intraverunt aquæ usque ad animam tuam, nam et animam tuam in morte perdidisti, ut animam meam perditam mihi redderes. Ecce duplice debito me obligasti, nam et pro eo quod dedisti; et pro eo quod mei causa perdidisti, debitor tibi sum et pro mea quidem vita his a te mihi data, semel in creatione, semel in Redemptione, quid magis juste tibi reddam, quam ipsam, non habeo. Pro tua autem pretiosa anima ita contribulata, quid ab homine dignè rependi possit, non invenio. » Lucas Brugensis, de injuriis Christo in monte Galvariae irrogatis disserens, ita scribit¹²: Continuit divinam virtutem

¹ S. THO., — ² ISAII., XL, 2. — ³ S. AUG., t. VI, 1. de S. Virg., c. 54. — ⁴ S. ANS., Dial. de Pass., c. 46. — ⁵ LUC. BRUG., in Matt.

« suam, et humanam naturam totam cruciatibus exposuit, summos et corporis, et animi cruciatibus tolerans, ut plene pro nobis satisfaceret. » Christus semetipsum assimilavit illi negotiatori, qui omnia quæ habuit, vendidit, ut pretiosam quamdam sibi gemmam compararet¹³: Simile et regnum Cælorum homini negotiatori querenti bonas margaritas: inventa autem una pretiosa margarita, abiit, et vendidit omnia quæ habuit, et emit eam. S. Ambrosius ad hoc propositum inquit¹⁴: « Ide neus sui operis estimator magno prelio nos redemit. » Et S. Paulus ait¹⁵: Qui etiam proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, qnomodo non etiam eum illo omnia nobis donavit?

4. — *Pretio magno.* Enim vero si ad ponderandum pro dignitate lytrum Redemptionis nostræ proprius accedere volumus, necessum est credere, quod quicquid factum est a Christo pro universo mundo, seu pro toto genere humano, idipsum applicaturus fuisset unicuique animæ in individuo. Unde Blosius ait: « Singula quæ pertulit Jesus, ita considera, et recipie, quasi pro te solo illa pertulisset: neque enim ea tibi minus prosunt, quam situ solus per Christum redimendus fuisses. Sed et si solus redimi debuisses, ille pro te uno promptissime, et incarnari, et pati, et mori voluisse. » Est que hæc doctrina in Scriptura sacra optime fundata, quia Apostolus ad Galatas ita scribit¹⁶: Dilexit me, et tradidit semetipsum pro me. Quo enim modo pretium pro omnibus persolutum Apostolus sibi soli vendicare potuisset, nisi quod solutum fuit pro omnibus; ita singulis proposit, ac si pro uno duntaxat persolutum fuisset? Optimus igitur Passionem cum fructu meditandi modus hic est, si nimur credamus, et arbitremur, quod quicquid passus est Christus, pro me solo passus fuerit, ac si nulla alia anima salvanda esset. Unde D. Chrysostomus prædicta Apostoli verba explicans, inquit¹⁷: Declarat hoc par esse, ut quisque nostrum non minus agat gratias Deo, quam si ob ipsum solum advenisset: neque enim recusaturus erat, vel ob unum tantam exhibere dispensationem: adeo singulare quemque hominem pari charitatis modo diligere, quo diligit orbem universum. » Et hic forte est sensus Psalmitæ in persona Redemptoris non omnes homines, sed unicam tantum animam in individuo sic alloquuntur¹⁸: Pro te sustinui opprobrium, operuit confusio faciem meam. Opprobria exprobantium tibi ceciderunt super me. Non dicit vobis, sed tibi. In parabola ovis perdite, et cum tantis sudoribus, et fatigacionibus inter dumeta et spinas sylvarum a cœlesti Pastore

¹ MATT., XXIII, 45. — ² S. AMB., I, VII in Luc. — ³ ROM., VIII, 32. — ⁴ BLOS., in Conclavi animæ, c. 10. — ⁵ GAL., II, 20. — ⁶ CHRYS., ibid. — ⁷ PSAL. LVIII, 8.

anxie quæsitæ, excessiva hæc charitas charissime emicuit¹: *Vadit ad illa quæ perierat, donec inventiat eam.* Blosius alibi hos erga unicam animam Crucifixi affectus ita describit²: « En vides, quo modo pro te sum vulneratus in cruce? Si salutis tuæ expediret, vellem pro te tolerare omnia, quæ toleravi pro toto mundo. » Ac proinde Eusebius Emissenus merito in hæc verba populum est exhortatus³: « Christus sicut pro cunctis passus est, sic pro singulis: sicut ei totum debent universi, sic totum singuli, sed quodammodo plus singuli, quam universi: quia quantum acceperunt singuli tantum universi. » Quæ Emisseni propositio rationibus innitur in sana theologia fundatis, siquidem Doctor Angelicus in *Summa sua* ita scribit⁴: « Totum quod omnibus est impensum, unus quisque debet sibi adscribere, quid enim interest, si et aliis præstittit, cum quæ tibi sunt præstitia, ita integra sunt, et ita perfecta, quasi nulli alii ex his aliquid fuerit præstitum? » Sine dubio multas vidisti Redemptoris crucifixi effigies, hac epigraphe subsignatas: *Vide quæ pro te patior.* Non dicitur *pro vobis*, sed *pro te*. In principio septimanæ sanctæ Ecclesia fidelibus hæc verba proponit: *Ecce rex tuus venit tibi*, non dicit *vobis*. Salvianus punctum ab Emisseno traditum, et ipse in hæc verba tangit⁵: « Totum se dedit universis, et singulis totum: ac per hoc quicquid passione sua Salvator præstittit, totum singuli. » Regius Vates hanc sibi a Deo concedi postulabat gratiam: *Erue a framea Deus animam meam, et de manu canis unicum meum.* « Quare unicam dixit» quærerit S. Cæsarius Arelatensis? Et respondet⁶: « Quia tanquam unica magni admodum pretii diligenda. » Uniuscujusque enim fidelis anima in particulari æque aestimanda est, et diligenda, ac si Redemptor noster totum inæstimabile sanguinis sui pretium pro ipsa sola, et non pro omnibus aliis exsolvisset.

5. — *Empti estis pretio magno.* S. Bernardus ex præclaris hisce verbis in libro de diligendo Deo sequentem deducit consequentiam: « Si totum me debo pro me facto, quid addam jam pro refecto, et refecto hoc modo? Nec enim tam facile refectus quam factus: in primo opere me mihi dedit, in secundo se. Et ubi se dedit, me mihi tradidit. Datus ergo, et redditus, me pro me debo et bis debo. Quid ergo Deo retribuam pro se? Nam etiamsi me millies rependerem, quid sum ego ad Deum? » Quod si quispiam dando quidquid in hoc mundo habet, vel servituti se addicendo, vel propriam prodigendo vitam, te vel a morte, vel a dura et perpetua servitute eripuisset, quantum ex hoc tua erga ipsum augeretur obligatio? Hoc autem totum

¹ LUC. xv, 4. — ² BLOS., in *Monili*. — ³ EUS. EMISS., serm. in *Exhort. ad plebem*. — ⁴ S. THOM., 3 p., qu. 1, art. 4. — ⁵ SALVIAN., l. I ad *Ecccl.* — ⁶ CÆSAR. AREL., ho. 1.

Filius Dei pro nobis præstittit et tamen adeo ingratianeniantur plurimi homines ut ne quidem semel de hoc beneficio cogitent. Qui proinde sanctum audiant Bonaventuram, dicentem: « Quando homo cogitat, quod Filius Dei voluit pro ipso redimendo talia sustinere, recognoscit quantæ sit nobilitatis anima sua, pro qua redimenda voluit Filius Dei mori, et hoc ipso ad nobiliora animatur. Et quia illum pretiosissimum sanguinem pro anima sua dealbanda effusum esse agnoscit, dignatur se vilitatibus vitiorum inquinari. Et quia recognoscit etiam per illam beatissimam passionem ruinam Angelorum de hominibus reparari, ideo revocatur ad angelice videndum, et in cœlestibus conversari. » Eamdem quoque considerationem habet S. Augustinus, inquiens: « Agnoscat homo quantum valeat, et quantum debeat. Custodiamus sollicite quod tanti sui cruoris commercio Christus redemit. Reus itaque erit non parvi pretii, sed sanguinis Christi qui commaculat animam Christi sanguine, et passione mundatam. » S. Paulus librum Crucifixi adeo sibi familiarem habebat, ut protestatus fuerit, dicens: *Non judicavi me scire aliquid, nisi Jesum Christum, et hunc crucifixum.* Quid mirum igitur si tanto ejus fuerit amore succensus? Cæsarius Heisterbacensis inquit: « Nullum est sacramentum, quod tam efficax sit divini amoris incentivum, quam opprobria Passionis. Apostolus dicit se nihil scire, nisi Jesum Christum, et hunc crucifixum, Ergo Christi passio ejus fuit lectio. » Et profecto nullum librum frequentius legit, quam Passionem Redemptoris nostri, ac proinde ait: *In fide vivo Filii Dei, qui dilexit me, et tradidit semetipsum pro me.* Consideratione dignum est aliud divini amoris motivum, a S. Bonaventura in hæc verba traditum: « Quis non exultet in immensum, cum cernit Deum ipsum in tantum diligere, ut tantæ vilitati et penalitati subjicerit semetipsum pro eo? Quis princeps in regno, vel imperio alicujus imperatoris, vel regis, cernens se tantum a rege imperatore diligi, ut paratus esset mori pro ipso, non gauderet? Quanto magis nos vilissimi homines, et peccatores nefandissimi, et servi, gaudere debemus, et exultare, cum videamus Regem regum, et Dominum dominantium, et creatorem nostrum Jesum, nos ita continuo diligere, ut immolaverit seipsum pro nobis, in tam turpi et vilissima morte? » S. Laurentius Justinianus oculis in Deum crucifixum quasi defixis, ait: « Quantus sit homo, apertissime manifestatur: vile esse non potest, quod Filii Dei sanguine comparatur. Nequaquam mediator Christus pas-

¹ S. BONAV., t. VII, *Stim. amor.* — ² S. AUG., ser. 45 in *App. de divers.* — ³ I COR., II, 2. — ⁴ CÆS., l. VIII., c. 45. — ⁵ S. BON., ib., c. 4. — ⁶ S. LAUR. JUST., ib., c. 20

« sionis aut mortis crucis subiisset injuriam, si non peccator homo in Dei incurisset offensam. » Sola igitur hæc notitia, scilicet quod peccatum Deo sanguinem suum constiterit, efficax nobis omnibus debet motivum esse, ut ab omni ejus offensa nobis deinceps quam studiosissime caveamus. Idem S. Laurentius Justinianus in cap. xiv ejusdem libri ita scriperat: « Ut scias, homo, quanti te aestimatis verit Christus, et compassione patiaris cum illo, utque amori ipsius vices rependere possis, hortor,

¹ S. LAUR., ib., c. 14.

² S. BERN., in S. BON., ser. 6 in *Parasc.*

TRACTATUS SECUNDUS

DE IIS QUÆ A CHRISTO SALVATORE NOSTRO POST ULTIMAM COENAM ET PRÆCIPUE IN HORTO GETHSEMANI GESTA SUNT.

DISCURSUS I.

MYSTERIA PASSIONIS CUM OMNIBUS CIRCUMSTANTIIS SUIS A NOBIS RUMINANDA, ET EMEDULLANDA SUNT.

IDEA SERMONIS. — 1. Qualiter passio Christi meditanda et minutatim ruminanda. — 2. Agnus Paschalis precipua figura Christi patientis. — 3. In meditanda passione sex modis se habere potest homo. — 4. Singulæ partes passionis ruminari debent. — 5. Quis, cum quibus et pro quo patiatur. — 6. Quinam Christo mortem fuerint machinati. — 7. Gravitas passionis Christi aucta fuit ex locis in quibus passus fuit et tempore quo passus fuit. — 8. Passio Christi aucta fuit ex longitudine suppliciorum ejus. Omnia Christi membra singulatim haberunt proprium suum tormentum. — 9. Nullus Christi partes egit in Passione sua præter Pilatum et ejus uxorem. Afflictiones interiores animæ ipsius fuerunt acerbissimæ. — 10. Pro quibus Christus patiatur.

Si oblatio fuerit de sartagine, divides eam minutatim. Levit., II. 5.

1. — Deus noster olim in Levitico præcepit, ut si oblatio de rebus in sartagine frixis literetur, in minutissimas diminueretur partes: *Divides eam minutatim.* Sed quonam putas fine infinita illa sapientia, quæ totum regit et gubernat Universum, omnipotens, inquam illa Altissimi Majestas se adeo demisit, ut ejusmodi minutias, in seipsis ceteroquin viles, in sacrificiis in antiqua lege offerendis observari præscriperit? *Nunquid de bobus cura est Deo?* Nimur superius sèpius diximus, omnia veteris legis sacrificia, unicam illam præfigurasse

¹ I COR., IX, 9.

victimam, quæ tandem in plenitudine temporum in Altari sanctæ Crucis immolanda erat, utpote in qua omnia alia legis antique sacrificia terminanda erant, ac proinde ritus ille quem Deus in prædictati thematis verbis præcipit, ut Glossa interlinearis exponit præfigurabat, quod « si dispensatio passio-nis fuerit de cruce, divides eam minutatim, singulas partes passionis dividendo; præditionem scilicet, sputa, colaphos, coronam spineam, etc. »

2. — Porro interalias veteris Testamenti figuræ, nulla magis propria aut præcipua dari poterat Christi crucifixi, figura, quam Agnus Paschalis; hic autem adeo debebat manducando consumi, ut nullum genus reliquiarum ipsius reliquum manere posset. Ita enim ait sacer textus: *Caput cum pedibus ejus et intestinis vorabitis; non remanebit quicquam ex eo; si quid residuum fuerit, igne comburetis.* Quasi Deus dicere vellet omnes passionis Dominicæ passus, puncta, circumstantias, verba, multo autem magis in eadem a Christo exhibita facta considerabit et revolvetis attente. Quod si vero in eadem quidpiam occurrerit, quod intellectum vestrum superaverit, igne divini amoris qui ineffabilis et incomprehensibilis fuit, vel etiam igne Spiritus consumetis. Dialogus de passione Domini a S. Anselmo compositus, suum ab hisce verbis ducit exordium: « Beatus Anselmus Episco-pus longo tempore, jejuniis, lacrymis, et orationibus gloriosam Virginem exorabat, ut ei dilecti Filii sui Passionem dignaretur perfectius revelare. Cui tandem apparet Beata Virgo, dicebat: Talia et tanta passus est meus Filius,

² S. ANSEL., *Dial. de Pass.*